

10.11.2021

Metsähallitus/Kirjaamo
PL 94
01301 VANTAA

Lausunto

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 KAJAANI

Viite: Lausuntopyyntö 20.6.2019

Asia: Kainuu-ohjelma ja sen ympäristöselostus

Metsähallituksen vastuualueet ovat tutustuneet Kainuu-ohjelmaluonnokseen ja sen liitteenä olevaan ympäristöselostukseen. Metsähallitus lausuu ohjelmaluonnoksesta seuraavaa:

Kainuu ohjelmalla ohjataan tulevaisuuden kehittämistä pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuen ja maakuntakaava tulee olemaan osa kokonaisuutta. Ohjelmaluonnoksessa on hyvin avattu maakunnan tilannekuva ja siitä nousevat kehittämishaasteet, sekä kriittiset menestystekijät Kainuu-ohjelman vision toteutumiseksi. Kainuu-ohjelman arvoissa korostuvaa positiivisuutta ja kestävän kehityksen varmistamista tulevaisuuteen voidaan pitää hyvänä lähtökohtana. Tämän ajan epidemia on tuonut muutosta ihmisten toimintaan ja tuo myös edellytykset vision muuttovoiton ja monipaikkaisuuden toteutumiselle. Tavoitteet ohjelmassa ovat vaativia ja eteenpäin ohjaavia, erityisesti matkailijoiden määrän kasvattaminen maakunnassa on realistinen mahdollisuus. Metsähallitus toivoo, että metsästys - ja kalastusmatkailussa pystyttäisiin ottamaan rohkeita askeleita eteenpäin, koska Kainuussa tällaiselle toiminnalle olisi hyvät toimintamahdollisuudet.

Yhtenä hyvänä tavoitteena ohjelmassa on 'varmistaa metsien eri käyttömuotojen yhteensovittaminen'. Metsähallitus käy osaltaan erilaisia yhteensovittamiskeskusteluja eri tahojen kanssa, mutta on myös kiinnostunut tulemaan mukaan mahdolliseen maakunnalliseen keskusteluryhmään.

Työvoiman saatavuus on jo nyt ongelma, joka pahenee vähitellen myös metsäalalla. Metsähoitotöistä pääosan tekevätkin jo nyt ulkomaiset työntekijät. Metsähallitus tukee tavoitteita, jossa työvoiman saatavuutta ja yritystoiminnan aloittamista ja kehittämistä alueella tuetaan.

Yhtenä tavoitteena ohjelmassa on metsien virkistyskäytön lisäys, jolle on tilausta. Tämä kohdistunee pääasiassa valtion ja kuntien metsiin. Tavoite on Metsähallituksen strategian mukainen ja siihen on helppo yhtyä. Metsähallitus hoitaa tämän tavoitteen

10.11.2021

valtion maiden osalta. Metsien virkistyskäyttö lisää muun muassa yksityisteiden käyttöä ja teiden käytön pelisääntöjä olisi hyvä tuoda esille alan toimijoille.

Erityisesti tuulivoima on nähty Kainuu-ohjelmassa yhtenä biotalouden kärkenä uusiutuvien energialähteiden osalta. Myös Metsähallituksen käsityksen mukaan tuulivoimalla on erittäin suuri potentiaali Kainuussa. Jotta tuulivoiman rakentaminen onnistuisi alueellisesti ja luonnon kannalta tasapainoisesti, Metsähallitus näkee maakunnallisella ohjauksella olevan tässä oleellinen tehtävä. ”*Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä*” -kohdassa on mainittu tavoitteena, että ”- - kaikki tuulivoimalle soveltuvat sijainnit on otettu käyttöön.” Kainuussa voimajohtoverkon kehittäminen ja maanpuolustuksen tarpeiden sovittaminen tuulivoimahankkeiden kanssa ovat perusedellytyksiä tämän tavoitteen toteutumiseksi.

Uusiutuvan energian sijoitusratkaisuilla on monenlaiset syy-yhteydet ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen, mikä puolestaan liittyy Kainuun kehittämistoimintaa ja yhteistyötä ohjaaviin arvoihin ”*Koko Kainuun huomioiminen*” ja ”*Kestävä kehitys*”. Metsähallituksen mielestä tuulivoimaan liittyvän suunnittelun ja rakentamisen on oltava ajallisesti pitkäjänteistä, koordinoitua sekä maakuntatasolla alueellisesti hajautettua. Niin toteutettuna tuulivoima tukee vahvasti Kainuu-ohjelmassa esitettyjä tavoitteita.

Metsähallitus toivoo, että maakunnan kahden kansallispuiston lisäksi Kainuun lukuisat luonnonsuojelualueet retkeilypalveluineen näkyisivät ohjelmassa vahvemmin niin alueen matkailun kuin maakunnan vetovoimatekijöinä. Koronapandemian aikana ja osin seurauksenakin retkeilyn suosio on kasvanut voimakkaasti. Lähimatkailu etenkin luontokohteisiin on lisääntynyt ja tutkimustiedon mukaan on todennäköistä, että muutos on suurelta osin pysyvä. Tämä on heijastunut myös Kainuussa luontokohteiden suosion kasvuna, ruuhkaisimpien luontokohteiden sijaan kävijät hakevat hiljaisempia luontokohteita, joita Kainuulla on tarjota. Luontokohteet ja luonnossa liikkuminen ovat merkittävä osa Kainuussa kävijöiden kokemusta ja elämystä, jota jaetaan paljon sosiaalisessa mediassa. Kainuu on tällä tavoin saanut uutta näkyvyyttä, jonka varaan rakennetaan edelleen esimerkiksi Kainuun maakunnan mainetyössä.

Ohjelmaluonnoksen mukaan maakunnan luonnon monimuotoisuus on heikentynyt tarkastelujaksolla 2010-2019. Tavoitteeksi on asetettu elinympäristöjen tilan ja luonnon monimuotoisuuden vahvistuminen siten, että luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on pysäytetty v. 2025 mennessä ja kehitys on kääntynyt parempaan suuntaan v. 2040 mennessä. Tavoitteeseen pääsemisen keinoina on esitetty, että Kainuun lajiston monimuotoisuus turvataan riittävillä suojelualueilla ja vesien kestäväällä hallinnalla.

Metsähallitus katsoo, että esitetyt toimenpiteet ovat riittämättömiä kunnianhimoisen tavoitteen saavuttamiseksi eivätkä kuvaa kyllin kattavasti tarvittavia ja käytössä olevia keinovalikoimia luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

10.11.2021

Metsälajiston uhanalaistumisen yksi keskeinen syy on suojelualueiden ulkopuolisen metsäluonnon pirstoutuminen, eikä yksistään suojelualueiden perustaminen ole riittävä keino monimuotoisuuden köyhtymisen kääntämiseksi. Suojelualueiden ylläpidon lisäksi myös metsätalousalueella toimimalla metsätaloudessa käyttöön otettujen hyvien ”luonnonhoito-ohjeen” mukaisesti uhanalaistumista ja lajistokatoa voidaan estää. Myös useiden eri tahojen ennallistamistyöt luonnon monimuotoisuuden tilan turvaamiseksi ja parantamiseksi ovat keskeisiä luonnon monimuotoisuuden turvaamisen keinoja Kainuun maakunnassa. Toimenpiteiden tulee mittakaavallisesti kohdentua maisema- ja valuma-alueitasolle, hahmottamalla vaikuttavia toimenpidekokonaisuuksia. Monimuotoisuuskadon pysäyttäminen 2025 mennessä edellyttää yhteensopivuutta nykyistä monipuolisemmin eri rahoitusinstrumenteilta, jotta maakunta julkisista yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoihin voi osallistua työhön. Kainuun aktiivinen osallisuus valtakunnallisissa teemaan liittyvissä ohjelmissa ja hankkeissa (esim. Helmi, LIFE) voi lähivuosina tuoda lisää resursseja ja kyvykkyyttä tavoitteen saavuttamiseksi.

Kuvassa. 8 on esitelty kaivannaisvyöhyke, johon sisältyvät keskeisiltä osiltaan Kainuun vaarajakso sekä maakunnan itäosan vihreäkivivyöhykkeet. Kainuun vaarajakson lehto- ja lettokeskus sekä vihreäkivivyöhykkeen ultraemäksisten kallioiden ja kalkkivaikutteisten kallioiden, lehtojen, lähteiden ja lettosoiden alueet ovat kaivostoiminnan potentiaalinen ohella myös arvokkaimpia aluekokonaisuuksia luontotyyppien ja uhanalaisten lajien suojelun kannalta. Ohjelmaluonnoksessa tulisi avata, minkälaisia keinoja kaivannaistoiminnan kasvun ja luonnon monimuotoisuuden parantamisen tavoitteiden yhteensovittaminen tulee vaatimaan.

Poimintoja luonnoksesta:

s. 7 Kainuun metsä- ja kitumaiden alasta on suojeltu 11,7 %. Kainuun maa-alasta 95 % on metsää.

-Käsite 95% ”metsää” on epämääräinen, onko se verrannollinen edellä esitettyyn metsä- ja kitumaiden lukuun? Mitä sillä tarkoitetaan? Metsä- ja kitumaata yhteensä?

Ohjelmaosuudessa todetaan hiilinielujen kohdalla s. 17 että ”Taloustmetsien kasvavat hakkuumäärät kompensoidaan metsitystoimilla sekä lisäämällä maa- ja metsätalouden hiilensidontaa muilla keinoin.” edellä mainittuja muita keinoja tulisi avata enemmän ohjelmaluonnoksessa.

s. 62 2040 -visioinneissa:

Luontomatkoilukohteisiin on panostettu ja ne hyödyttävät myös paikallisia asukkaita (luonnonpuistot, vaellusreitit).

-Luonnonpuistot? Tarkoitetaan ilmeisesti luonnonsuojelualueita, luonnonpuistot ovat yleisöltä suljettuja alueita

Ohjelmaluonnoksen tavoitteissa on huomioitu biotalous. Maakunnan elinvoimainen metsäbiotalous voisi kuitenkin olla vahvemmin esillä tavoitteissa ja toimenpiteissä. Metsähallitus esittääkin ohjelmaluonnoksen täydentämistä niin, että maakunnan

10.11.2021

uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä kehitetään ja edistetään siirryttäessä pois fossiilitaloudesta ja, kun vähennetään uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä.

Kaiken hyvinvoinnin, terveyden, talouden perustana on monimuotoinen luonto, sekä sen tuottamat aineelliset ja aineettomat hyödyt. Luontopääomaa on hoidettava pitkäjänteisesti, jotta se säilyy jatkossakin hyvinvoinnin lähteenä.

Kokonaisuutena Kainuu-ohjelma on hyvin laadittu monipuolinen tulevaisuuteen suuntautuva ohjelmaluonnos.

Metsähallitus pyytää, että lausuntoon lähetetään vastine sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@metsa.fi.

Oulussa 10. marraskuuta 2021

Metsähallituksen puolesta

Pertti Tapio
Metsähallitus Kiinteistökehitys
PL 81
90101 Oulu

